

SUMARI

VOLUM I

GRANS RELIGIONS, LA TORÀ I LLIBRES HISTÒRICS

- xvii SIGLES I ABREVIATURES
 xix LIMINAR per Ramon Balasch
 xxiii PRÒLEG L'origen del fet religiós de les cultures antigues i politeistes,
 i l'origen i l'esdevenir del judaisme i del cristianisme, per Eulàlia Vernet i Pons
 xxvii INTRODUCCIÓ I PLA DE L'OBRA

1. ELS TEXTOS RELIGIOSOS FUNDACIONALS I LES GRANS RELIGIONS POLITEISTES

- 3 A. TEXT INICIAL
 5 1.1. EL FET RELIGIÓS
 9 1.2. LLENGUATGE, CREENÇA I MITE
 9 1.2.1. Història, mite i creença
 12 1.2.2. Teistes i formes literàries dels escrits sagrats
 13 1.3. TIPOLOGIA DE LES RELIGIONS
 14 1.4. LES RELIGIONS DEL MÓN ANTIC I LES SEVES INFLUÈNCIES DINS LA BÍBLIA
 13 1.4.1. Les mitologies sumèries
 14 1.4.2. La religió a l'Antic Egipte
 15 1.4.3. Les religions grega i romana
 15 1.5. LES RELIGIONS ORIENTALS
 16 1.5.1. Hinduisme
 19 1.5.2. Budisme
 16 1.6. LES RELIGIONS TRADICIONALS DE LA XINA
 21 1.6.1. Confucionisme
 21 1.6.2. Taoisme (o Daoisme)
 22 1.7. LA RELIGIÓ AL JAPÓ: XINTOISME
 23 B. ICONOLOGIA
 27 C. BIBLIOGRAFIA PER SABER-NE MÉS

2. LA BÍBLIA, ELS GÈNERES I EL PENTATEUC O ELS CINC PRIMERS LLIBRES

- 31 A. TEXT INICIAL
 33 2.1. LA BÍBLIA I ELS GÈNERES LITERARIS: EXEMPLES D'«HISTÒRIA», PROFETISME I SAVIESA

SUMARI

36	2.2.	EL CÀNON DE LA BÍBLIA CRISTIANA: ANTIC TESTAMENT I NOU TESTAMENT
38	2.3.	ELS PRIMERS LLIBRES DE LA BÍBLIA: L'ANOMENAT PENTATEUC
39	2.3.1.	Gènesi (Gn)
46	2.3.2.	Èxode (Ex)
53	2.3.3.	Levític (Lv)
55	2.3.4.	Nombres (Nm)
59	2.3.5.	Deuteronomi (Dt)
68	B.	ICONOLOGIA
71	C.	BIBLIOGRAFIA PER SABER-NE MÉS
3. ARMAGEDDON I LA HISTÒRIA DEUTERONÒMICA		
77	A.	TEXTOS INICIALS
80	3.1.	LA TERRA PROMESA: DE LES TRIBUS A LA MONARQUIA I A L'ESCISSIÓ (ISRAEL I JUDÀ)
83	3.2.	JOSIES I EL MOVIMENT DEUTERONOMISTA: ARMAGEDDON ÉS MEGUIDÓ
85	3.3.	LA HISTÒRIA DEUTERONÒMICA: Dt, Js, Jt, 1 i 2Sa, 1 i 2Re
86	3.3.1.	Josue (Js)
88	3.3.2.	Jutges (Jt)
91	3.3.3.	Els llibres de Samuel (1Sa i 2Sa)
97	3.3.4.	Els llibres dels Reis (1Re i 2Re)
100	3.3.4.1.	Fins a la caiguda del Regne del Nord (Israel)
110	3.3.4.2.	Fins a la caiguda del Regne del Sud (Judà)
119	B.	ICONOLOGIA
123	C.	BIBLIOGRAFIA PER SABER-NE MÉS
4. EL MARC «HISTÒRIC» DE LA FE D'ISRAEL I LES FONTS DE LA BÍBLIA (ELS DOS EXILIS I LES TRES HISTÒRIES)		
127	A.	TEXT INICIAL
130	4.1.	ELS DOS EXILIS, L'EGIPCI I EL BABILÒNIC
	4.2.	EL PENTATEUC I EL SEU ORIGEN: LA TEORIA DE LES QUATRE FONTS
133	4.2.1.	Les fonts (J, E, D i P) i la seva superació
144	4.2.2.	L'origen i formació de la història deuteronomista (Js, Jt, Sa, Re)
149	4.3.	L'OBRA DEL CRONISTA (1Cr, 2Cr, Esd i Ne)
153	4.3.1.	Els llibres de les Cròniques (1Cr i 2Cr)
157	4.3.2.	Esdres (Esd) i Nehemies (Ne)
161	4.4.	ELS LLIBRES DELS MACABEUS (1Ma i 2Ma)
180	4.5.	DELS ASMONEUS ALS HERODIANS: JUDEA A LES VIGÍLIES DE L'ADVENIMENT DE JESÚS
186	B.	ICONOLOGIA
193	C.	BIBLIOGRAFIA PER SABER-NE MÉS

SUMARI

APÈNDIXS DEL VOLUM I

APÈNDIXS AL CAPÍTOL 1: ELS TEXTOS RELIGIOSOS FUNDACIONALS
I LES GRANS RELIGIONS POLITEISTES

- 197 1. Què és la religió?
 199 2. Gandhi, Xirinacs, la noviolència i la *Bhagavad Gita*
 202 3. Les tradicions espirituals hindú i budista
 203 4. Proposta de les «20 negacions de l'hinduisme» per arribar al domini
 d'un mateix i generar la màxima llibertat
 206 5. L'*Advaita* hinduista (viure i veure) i la dialèctica: repercussions
 en la ciència d'avui

APÈNDIXS ALS CAPÍTOLS 2-4: ELS LLIBRES «HISTÒRICS» DE L'ANTIC TESTAMENT

- 213 6. Com cercar cites a la Bíblia i a l'Alcorà
 214 7. La Bíblia hebrea i l'Antic Testament: les llengües –l'hebreu, l'arameu,
 l'hebreu masorètic i la Septuaginta en grec–. Els *Targumim*, el format
 i el cànon en relació al Nou Testament i la literatura intertestamental
 217 8. Literatura rabínica: els Talmuds, la Mixnà i la Guemerà
 219 9. Les interconnexions bíbliques i les crisis originals de la humanitat segons la Bíblia
 222 10. Sigles i datació cronològica aproximada dels llibres de la Bíblia
 230 11. El cicle d'Abraham (Gn 11,27-25,11)
 240 12. Moisès, la fundació d'Israel i les dimensions del jo
 247 13. «Jo soc el qui soc»
 251 14. El Déu gelós, masclista, venjatiu i terrible, arran de Nm 31, l'hebreu masorètic
 254 15. Van existir mai David i Salomó? La discussió historiogràfica moderna
 sobre el segle x aC i l'estela de Dan
 258 16. Cronologia dels reis de Judà i d'Israel després de Salomó (972-931 aC)
 i la seva relació amb els imperis veïns
 266 17. Nehemies, Esdres i el sionisme

VOLUM II

NEBİİM I KETUBİM:
PROFETES I SAPIENCIALS, ELS GRANS DESCONEGUTS

- XVII SIGLES I ABBREVIATURES
 XIX LIMINAR per Ramon Balasch
 XXIII PRÒLEG El profetisme, entre els més desfavorits i davant les injustícies socials,
 per M. Victòria Molins, STJ
 XXXI INTRODUCCIÓ I PLA DE L'OBRA

1. EL PROFETISME A L'ANTIC TESTAMENT

- 3 A. TEXT INICIAL
 1.1. EL PROFETISME, ENTRE L'ÈXODE I JESÚS
 5 1.1.1. Més enllà de l'endevinació: trets i imatges del profeta bíblic

SUMARI

11	1.1.2. La paraula profètica, orígens, gèneres literaris, performances i àrees d'actuació
21	1.2. LES TRES ONADES PROFÈTIQUES DINS LA HISTÒRIA D'ISRAEL
24	1.2.1. Els profetes preexílics
24	1.2.1.1. Amós (Am) i Osees (Os)
30	1.2.1.2. Isaïes I (Is I) i Miquees (Mi)
34	1.2.1.3. Jeremies (Jr)
40	1.2.1.4. Sofonies (So), Nahum (Na), Habacuc (Ha)
43	1.2.2. Els profetes de l'exili: Ezequiel (Ez) i Isaïes II (Is)
43	1.2.2.1. Ezequiel
47	1.2.2.2. Isaïes II o Deuteroisaïes
51	1.2.3. Els darrers profetes postexílics: Is III (Is), Ageu (Ag), Zacaries (Za), Malaquies (Ml), Abdies (Ab), Joel (Jl) i l'Apocalipsi d'Isaïes (Is 24-27)
63	1.2.4. El cas singular de Jonàs (Jon)
65	1.2.5. La profecia apocalíptica: Daniel (Dn)
72	B. ICONOLOGIA
74	C. BIBLIOGRAFIA PER SABER-NE MÉS

2. LA TRADICIÓ SAPIENCIAL

79	A. TEXT INICIAL
82	2.1. SAVIESA HUMANISTA I SAPIÈNCIA ÈTICA I TEOLÒGICA
84	2.1.1. Els llibres de tradició sapiencial: classificació i teories
87	2.1.2. Datació dels llibres de tradició sapiencial i característiques d'alguns
91	2.1.3. Evolució de Saviesa a Logos
94	2.2. EL RELAT SAPIENCIAL
95	2.2.1. El relat sapiencial en prosa: Rt, Tb*, Jdt* Est*, EpJr*
95	2.2.1.1. Rut (Rt)
97	2.2.1.2. Tobit (Tb)
100	2.2.1.3. Judit (Jdt)
103	2.2.1.4. Ester (Est)
108	2.2.1.5. Carta de Jeremies (EpJr)
108	2.2.2. El relat sapiencial en vers i prosa: Jb, Ba
109	2.2.2.1. Job (Jb)
116	2.2.2.2. Baruc (Ba)
117	2.3. LA REFLEXIÓ POÈTICA
117	2.3.1. Lírica pura en vers: Lm, Sl, Ct
117	2.3.1.1. Lamentacions (Lm)
120	2.3.1.2. Salms (Sl)
130	2.3.1.3. Càntic dels Càntics (Ct)
145	2.3.2. La reflexió paremiològica: Coh, Pr, Sir*, Sv*
145	2.3.2.1. Cohèlet o Eclesiastès (Coh o Ecle)
151	2.3.2.2. Proverbis (Pr)
154	2.3.2.3. Siràcida o Eclesiàstic (Sir o Ecli)
159	2.3.2.4. Saviesa (Sv)

SUMARI

164 B. ICONOLOGIA

168 C. BIBLIOGRAFIA PER SABER-NE MÉS

APÈNDIXS DEL VOLUM II

APÈNDIXS AL CAPÍTOL 1: EL PROFETISME A L'ANTIC TESTAMENT

- 179 1. Déu, profetisme i mística
- 189 2. Concepció de l'alteritat i el profetisme (Karl Marx, profeta?)
- 196 3. Profetes bíblics dits «anteriors»: Elies i Eliseu
- 199 4. Raons per què el missatge dels profetes es posés per escrit
- 201 5. Els profetes del temps d'Amós: l'època d'or de la profecia d'Israel (segle VIII aC)
- 204 6. El clergat a Israel: profetisme versus càrrecs culturals (sacerdots i levites) abans i després de l'exili
- 207 7. La datació dels darrers profetes
- 209 8. La muntanya sagrada dels samaritans i el temple de Garizim
- 211 9. Josep Flavi i la fi del profetisme
- 214 10. Els profetes en els Evangelis i en Jesús

APÈNDIXS AL CAPÍTOL 2: LA TRADICIÓ SAPIENCIAL

- 219 11. Etapes de l'evolució de la saviesa bíblica
- 227 12. Alguns antics textos sapiencials mesopotàmics prebíblics (3000-1200 aC)
- 231 13. Egipte: l'antiga saviesa per educar elits –Kahgemni, Herdegep i Ptha-Hotep– i d'altres antics llibres sapiencials (~2650-1500 aC)
- 236 14. Els llibres de Rut, Ester i Judit
- 237 15. De la poesia paral·lelística hebraica als Salms
- 242 16. Entrevista imaginada amb Job
- 250 17. Paral·lels babilònics en textos bíblics com Job i Cohèlet
- 251 18. Paral·lels egipcis de textos bíblics als llibres de Job i Cohèlet
- 253 19. La saviesa d'Ahicar del llibre de Tobit a Proverbis, Cohèlet i Siràcida
- 254 20. Ensenyaments de Ptah-Hotep i Amenemope en el llibre dels Proverbis
- 256 21. Amor a la Saviesa divina en el Siràcida
- 257 22. Amor utilitari i amor creatiu en el Càntic dels Càntics
- 258 23. Els Cants d'amor egipcis paral·lels del Càntic dels Càntics
- 259 24. Els Grans Sacerdots des de l'any 300 aC fins a la guerra jueva de l'any 67/68 dC

VOLUM III

EL NOU TESTAMENT I L'ISLAM: JESÚS, PAU I MUHÀMMAD

- xvii SIGLES I ABREVIATURES
- xix LIMINAR per Ramon Balasch
- xxiii PRÒLEG Al fons dels pous de les creences, l'Aigua de la Paraula de Déu, per Sor Lucía Caram, OP
- xxvii INTRODUCCIÓ I PLA DE L'OBRA

SUMARI

	1. PAU: LES SEVES CARTES I LES ALTRES (ELS PRIMERS SEGUIDORS DE JESÚS)
3	A. TEXT INICIAL
5	1.1. UNES BECEROLES DE GEOGRAFIA, HISTÒRIA I CULTURA JUEVES DEL TEMPS DE JESÚS
15	1.2. JUDEOCRISTIANS I HEL-LENOJUDEOCRISTIANS <i>VERSUS</i> JUEUS I PAGANS: ELS ANYS TRENTA I PAU
23	1.3. PAU <i>VERSUS</i> ELS APOSTOLS JEROSOLIMITANS: ELS ANYS QUARANTA
31	1.4. PAU, LES CARTES I LA VIDA: LA DÈCADA DELS CINQUANTA
43	1.4.1. El corpus epistologràfic paulí
46	1.4.1.1 Les cartes «inqüestionables»
46	1.4.1.1.1. Primera als Tessalonicencs (1 Tes)
48	1.4.1.1.2. Primera als Corintís (1Co)
51	1.4.1.1.3. Gàlates (Ga)
54	1.4.1.1.4. Filipencs (Fl)
56	1.4.1.1.5. Filèmon (Flm)
57	1.4.1.1.6. Segona als Corintís (2Co)
59	1.4.1.1.7. Romans (Rm)
63	1.4.1.2 Les cartes pseudoepigràfiques de l'escola paulina
63	1.4.1.2.1. Segona als Tessalonicencs (2Te)
64	1.4.1.2.2. Als Colossencs (Col)
66	1.4.1.2.3. Als Efesis (Ef)
68	1.4.2. Les cartes afegides en la tercera col·lecció dites «pastorals»: una a Títus (Tt) i dues a Timoteu (1, 2Tm)
71	1.4.3. El cas a part de l'Epístola als Hebreus
74	1.5. LES CARTES DITES «CATÒLIQUES»
76	1.5.1. La primera carta de Joan (1Jn)
77	1.5.2. La carta de Jaume (Jm)
78	1.5.3. La primera carta de Pere (1Pe)
80	1.5.4. Segona i tercera de Joan (2 i 3 Jn)
81	1.5.5. La carta de Judes (Jud) i la segona de Pere (2Pe)
83	B. ICONOLOGIA
88	C. BIBLIOGRAFIA PER SABER-NE MÉS
	2. JESÚS: ELS EVANGELIS, ELS FETS DELS APÒSTOLS I L'ÀPOCALIPSI
95	A. TEXT INICIAL
97	2.1. LES DIFERENTS IMATGES DE JESÚS
105	2.2. JESÚS I ELS TEXTOS EVANGÈLICS: INTERDEPENDÈNCIES I CARACTERÍSTIQUES
119	2.3. L'EVANGELI DE MARC: ANÀLISI I ESTRUCTURA (Mc)
119	2.3.1. Estil i gèneres
120	2.3.2. Anàlisi i estructura de Marc
139	2.3.3. Punts d'arribada
144	2.4. L'EVANGELI DE MATEU: ANÀLISI I ESTRUCTURA (Mt)
144	2.4.1. Característiques
146	2.4.2. Estructura o disposició de Mateu
167	2.4.3. Relació entre els dos evangelis
170	2.5. EL QUART EVANGELI DIT DE JOAN (Jn)

SUMARI

171	2.5.1. Característiques
177	2.5.2. Anàlisi i estructura
184	2.5.3. Maria Magdalena, possible evangelista?
188	2.6. ELS DOS LLIBRES ATRIBUÏTS A LLUC (Lc)
191	2.6.1. L'evangeli o primer volum de l'obra lucana
191	2.6.1.1. Característiques
194	2.6.1.2. Anàlisi i estructura
204	2.6.2. Els Fets dels Apòstols o segon volum de l'obra lucana
204	2.6.2.1. Característiques
209	2.6.2.2. Anàlisi i estructura
218	2.6.2.3. L'escatologia en Lc-Ac
220	2.7. EL LLIBRE DE L'APOCALIPSI (Ap)
220	2.7.1. Unes nocions inicials: apocalíptica jueva i cristiana, escatologia, Parusia i <i>kairós</i>
224	2.7.2. L'Apocalipsi: autor, gènere, destinataris, datació i altres característiques
236	2.7.3. Estructura, justificació i anàlisi
236	2.7.3.1. Estructura de l'Apocalipsi
237	2.7.3.2. Justificació
241	2.7.3.3. Pla, esquema i anàlisi
248	2.7.3.4. L'Apocalipsi com a colofó del Nou Testament
249	2.8. ELS LLIBRES APÒCRIFS
252	B. ICONOLOGIA
282	C. BIBLIOGRAFIA PER SABER-NE MÉS
3. MAHOMA, L'ISLAM I L'ALCORÀ	
299	A. TEXT INICIAL
301	3.1. L'ISLAM I ELS MUSULMANS
301	3.1.1. Mahoma, el fundador
308	3.1.2. Els successors de Mahoma i l'expansió de l'islam: sunnites, xiïtes i kharigites
317	3.1.3. L'Alcorà, llibre sagrat
321	3.1.4. Els cinc pilars de l'islam
324	3.2. RELIGIOSITAT, DRET, LLEI, LÍDERS, CALENDARI DE FESTES I RITUALS
324	3.2.1. La Llei (<i>Xara</i>), el Dret (<i>Fiqh</i>) i els líders religiosos
327	3.2.2. La pregària i la mesquita, espai sagrat
328	3.2.3. El calendari musulmà i les festes anyals islàmiques
329	3.2.4. Ritus i celebracions musulmanes
332	3.3. L'ISLAM, EL JUDAISME I EL CRISTIANISME
334	B. ICONOLOGIA
340	C. BIBLIOGRAFIA PER SABER-NE MÉS
APÈNDIXS DEL VOLUM III	
APÈNDIXS AL CAPÍTOL 1: PAU I LES CARTES DEL NOU TESTAMENT	
347	1. Geografia física i vies de comunicació de Palestina

SUMARI

- 349 2. Estratègies en les missions de Pau: omissions en les cartes i duplicacions a Fets dels Apòstols (tres visites a Jerusalem i no cinc)
- 352 3. La llista de cartes paulines –autèntiques i pseudoepigràfiques– en els documents més antics
- 357 4. L'Areòpag d'Atenes
- 360 5. Corint i Efes
- 362 6. Cal transparentar el llenguatge paulí: Resurrecció i justificació
- 369 7. El masclisme i la misogínia de Pau mai no existiren (es deuen a interpolacions en les seves cartes)

APÈNDIXS AL CAPÍTOL 2: JESÚS: ELS EVANGELIS, ELS FETS DELS APÒSTOLS I L'APOCALIPSI

- 377 8. Fonts per al Jesús històric i cànon dels llibres del Nou Testament
- 381 9. Els tumultuosos regnats d'Herodes el Gran i els seus successors
- 391 10. Exegesi i literatura intertestamentària: mostres en català
- 394 11. Jesús, la llar de Natzaret, les festes i les dones
- 404 12. El Déu de Jesús i el Regne del Cel enfront del Regne del Cèsar
- 414 13. Signes del Regne: sentències, paràboles i prodigis
- 429 14. La creu ultrapassa el cristianisme
- 431 15. Les benaurances de l'Apocalipsi i l'estructura concèntrica del llibre

APÈNDIXS AL CAPÍTOL 3: MAHOMA, L'ISLAM I L'ALCORÀ

- 437 16. L'espiritualitat islàmica
- 439 17. Les jaculatòries, el matrimoni, la poligàmia i la gihad segons l'Alcorà
- 442 18. El calendari musulmà, l'oració i la consciència còsmica
- 445 19. Quadre de conceptes lligats a l'islam fonamentalista
- 449 20. *Hijab, amira, xaila, xador, nicab, burca, txadri, abaia*
- 450 21. Món islàmic, violència i declaracions en pro de la pau

SIGLES I ABREVIATURES

LLIBRES DE LA BÍBLIA

Per ordre alfabètic

ANTIC TESTAMENT (AT)

Ab	ABDIES	Lm	LAMENTACIONS
Ag	AGEU	Lv	LEVÍTIC
Am	AMÓS	1Ma	1r MACABEUS
Ba	BARUC	2Ma	2n MACABEUS
Ct	CÀNTIC DELS CÀNTICS	Mi	MIQUEES
Dn	DANIEL	Ml	MALAQUIES
Dt	DEUTERONOMI	Na	NAHUM
Ecle / Coh	ECLESIASTÈS / COHÈLET	Ne	NEHEMIES
Ecli / Sir	ECLESIASTIC / SIRÀCIDA	Nm	NOMBRES
Esd	ESDRES	Os	OSEES
Est	ESTER	1P / 1Cr	1 PARALIPÒMENS / 1r CRÒNIQUES
Ex	ÈXODE	2P / 2Cr	2 PARALIPÒMENS / 2n CRÒNIQUES
Ez	EZEQUIEL	Pr	PROVERBIS
Gn	GÈNESI	Ps	SALMS
Ha	HABACUC	1Re	1r REIS
Is	ISAÏES	2Re	2n REIS
Jb	JOB	Rt	RUT
Jdt	JUDIT	1Sa	1r SAMUEL
Jl	JOEL	2Sa	2n SAMUEL
Jon	JONÀS	Sa	SAVIESA
Jr	JEREMIES	So	SOFONIES
Js	JOSUÈ	Tb	TOBIT
Jt	JUTGES	Za	ZACARIES

NOU TESTAMENT (NT)

Ac	ACTES / FETS DELS APÒSTOLS	3Jn	3a JOAN
Ap	APOCALIPSI	Jud	JUDES
1Co	1a CORINTIS	Lc	LLUC
2Co	2a CORINTIS	Mc	MARC
Col	COLOSSENCES	Mt	MATEU
Ef	EFESIS	1Pe	1a PERE
Fl	FILIPENCS	2Pe	2a PERE
Flm	FILÈMON	Rm	ROMANS
Ga	GÀLATES	1Te	1a TESSALONICENCES
He	HEBREUS	2Te	2a TESSALONICENCES
Jm	JAUME	1Tm	1a TIMOTEU
Jn	JOAN (EVANGELI)	2Tm	2a TIMOTEU
1Jn	1a JOAN	Tt	TITUS
2Jn	2a JOAN		

SIGLES I ABREVIATURES

BÍBLIES

DE REFERÈNCIA:

BCI: *Bíblia Catalana Interconfessional* (Barcelona: ABC, BU i Ed. Claret, 1997⁴). D'aquí, D. ROURE ha pouat els textos per a la *Sinopsi de Mateu* (1995), *Sinopsi de Marc* (1996) i *Sinopsi de Lluc* (1997), editats per l'Associació Bíblica de Catalunya, que també he emprat.

EMPRADES INDISTINTAMENT:

BC: *Bíblia Cultural* (Madrid: PPC/SM, 1998).

BJ: *Bíblia de Jerusalén* (Bilbao: Desclée de Brouwer, 1967). D'aquest text, P. BENOIT, M.-E. BOISMARD i J.L. MALILLOS editaren *Sinopsis de los 4 Evangelios, con paralelos de los apócrifos y de los padres* (Bilbao: Desclée de Brouwer, 1987⁷), que també he utilitzat.

BM: *La Bíblia*. Versió i notes pels monjos de Montserrat (Andorra: Casal i Vall, 1975²).

NTM: *Nou Testament*. Versió i notes pels monjos de Montserrat (Andorra: Casal i Vall, 1963³).

BFC: *Bíblia de la Fundació Bíblica Catalana* (Barcelona: Alpha, 1968).

Per als textos grecs del Nou Testament he emprat Merk, A.: *Novum Testamentum graece et latine* (Roma: Pontifici Institut Bíblic, 1964⁹).

A banda de la bibliografia citada a cada lloc, en general m'he servit sovint d'aquestes obres generals: D.A.: *Vocabulario de teología bíblica*, X. León-Dufour, ed. (Barcelona: Herder, 1965); D.A.: *Comentario Bíblico Internacional (Comentario católico y ecuménico para el siglo XXI)*, W. R. Famer, A. J. Levoratti, S. McEvenue i D. L. Dungan, eds. (Estella: Verbo Divino, 1999); els dos volums dedicats al Nou i Vell Testament del *Nuevo Comentario Bíblico San Jerónimo*, R. E. Brown, J. A. Fitzmyer i R. E. Muphy, eds. (Estella: Verbo Divino, 2004 i 2005) i PÍCAZA, Xabier: *Diccionario de la Biblia. Historia y palabra* (Estella: Verbo Divino, 2007).

ALTRES FONTS

El Documento Q. Edició de Robinson, J.M. Hoffmann, P i Kloppenborg, J. S (Salamanca: Sígueme, 2002).

Evangelí de Maria [Magdalena] dins BUSQUETS i GRABULOSA, L: *Els evangelis secrets de Maria i de la Magdalena: la història oculta* (Barcelona: Ara Llibres, 2008), p. 233-248; també KING, K.: *El evangelio de María de Magdala. Jesús y la primera apóstol* (Barcelona: Poliedro, 2005) i dins *Els evangelis apòcrifs: textos gnòstics*, ed. d'Armand Puig (Barcelona: Proa, 2015), p. 444-474.

Evangelí de Pere dins *Los evangelios apócrifos*. Ed. d'A. de Santos Otero, col. «BAC», 148 (Madrid: E. Católica, 1956); també dins *Els evangelis apòcrifs*, ed. d'Armand Puig (Barcelona: Proa, 2008).

Evangelí de Tomàs dins *Els evangelis apòcrifs: textos gnòstics*, ed. d'Armand Puig (Barcelona: Proa, 2015), p. 165-253; *Evangelio copto de Tomás*, ed. de M. Alcázar (Salamanca: Sígueme, 1969).

Historia Eclesiástica, d'Eusebi de Cesarea; ed. d'A. Velasco Delgado, 2 vols (Madrid: Ed. Católica, 1973).

JOSEP FLAVI: *La guerra jueva*, vol. I (llibre I), trad. J.-A. MARTÍ GEBELLÍ, amb introd. i notes de J. Ferrer Costa (Barcelona: Fundació Bernat Metge, 2011); vol. II (llibres II i III) (2014). Existeix en versió castellana de J. M. Nieto Ibáñez *La guerra de los judíos*, 2 vols (Madrid: Gredos, 1997). També en castellà *Antigüedades judías* (Terrassa: Clie, 1988 i Torrejón de Ardoz: Akal, 1997). I també la «Vita» o *Autobiografía. Sobre la antigüedad de los judíos (Contra Apión)* (Madrid: Alianza, 1987 i Gredos, 2001).

ALTRES ABREVIATURES

aC/dC: abans de Crist/després de Crist

c/cc: capítol/s

cf: confer «confronteu» (en el sentit de «consulteu» com a justificació).

D.A.: Autors diversos

o.c.: obra citada

p.: pàgina, pàgines

pp.: paral·lels (en els evangelis sinòptics)

s/ss.: següent, següents

v/vv.: verset, versets